A°. 1843. N°. 197.

ARNHEMSCHE COURANT.

De prijs dezer Courant, die geregeld *vijfmaal* 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Zondag*, *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag* en *Zaturdag*, is f 5 in de drie maanden.

DONDERDAG 5 OCTOBER.

De prijs der Advertentiën is, van *een* tot vijf regels f 1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

Aftreding der ministers.

Het *Nederlandsch Nieuwsblad* kan zich maar niet begrijpen, dat de *Arnhemsche Courant* de standvastigheid niet bewondert, met welke de ministers zich aan het roer van staat vastklemmen, dat zij niet weten te besturen, maar nu her- dan derwaarts laten rukken, waarheen de stroom op het ogenblik schijnt te vloeijen. Zelfs is het in bewondering daarover buiten zich zelf en meent, dat in het vasthouden der portefeuille de gansche kunst van regeren bestaat.

Het heeft zich, echter, daarbij uitdrukkingen laten ontvallen, welke volledig de gronden bewijzen, waarom wij het tegenwoordig bestuur voor eene nationale ramp houden, nog onheilspellender dan eene vermindering in de opbrengst der belastingen, nog nadeeliger dan de lage prijs onzer koloniale producten. Het zegt: »de bezwaren onzer omstandigheden verdwijnen niet met de op- en aftreding van ministers, evenmin als een misvormd ligchaam door gestadige verwisseling van kleederen zijnen natuurlijken vorm verkrijgt. Het zijn niet de personen, welke moeten veranderen, maar de zaken.

Neen, eene gedurige op- en aftreding van ministers kan niet helpen, zoo lang deze niet breken met het verledene; zoo lang zij de wonden trachten te bedekken, in plaats van ze te heelen; zoo lang zij niet geheel den ouden weg durven verlaten en eenen nieuwen inslaan; zoo lang zij, in het tegenwoordige verward, de toekomst uit het oog verliezen; zoo lang zij er hunnen roem in stellen van telken reize hunne beginselen te verloochenen en heden voor te stellen wat zij gisteren bestreden, alleen, dewijl zij de meerderheid der Kamer van een ander gevoelen zien. Neen eene gedurige op- en aftreding van ministers kan niet helpen, indien de opvolgers met de portefeuille de zwakheid, de middelmatigheid, de weifelzucht der voorgangers overnemen. In eenen moeijelijken tijd vooral, gelijk de onze, wij hebben dit nimmer ontkend, zekerlijk is, behoeft men mannen van energie en vastberadenheid, die tegen de moeijelijkheden opgewassen zijn, die ze niet trachten te omgaan, maar ze te gemoet treden, die vol vertrouwen in de waarheid, in de noodzakelijkheid hunner beginsels, liever te gronde zouden gaan dan te laveren. Hij mag een staatsman zijn in de schatting van den heer VAN HALL, zooals deze in de zitting van vrijdag zeide, die telkens van gevoelen verandert, zijne beginsels aan die der Kamer ten offer brengt; hij is het even weinig in waarheid als ooit iemand den heer VAN HALL daaronder zal tellen. De staatsman zeilt niet op het onzekere kompas eener veranderlijke meerderheid. Zijn genie dwingt die meerderheid hem te volgen, in plaats dat hij er door geleid wordt.

Onjuist is de vergelijking van den staat met een misvormd ligchaam; aan het laatste is meestal geene genezing mogelijk; de eerste is in de handen van hen, die zich aan uw hoofd bevinden.

Aan zoodanige verandering van *zaken*, het *Nieuwsblad* heeft gelijk, hebben wij behoefte; tot dusverre vond die geene plaats, bepaalde zich alles bij eene verandering van *personen*. Daaraan wijten wij onze rampen.

Met hoe veel hoop zag men den heer RochUSSEN optreden. Hij bezweek juist, dewijl hij slechts herstelling en geene vernieuwing zocht. Wat is er van de verwachtingen geworden, welke velen bij de benoeming van den heer SCHIMMELPENNINCK koesterden? Wat heeft deze verrigt, dat niet even even goed of beter door den generaal DE KOCK, of den heer VAN DOORN zoude verrigt zijn. Met de portefeuille sloeg de minister, die reeds als vertegenwoordiger menig bewijs van zwakheid en inconsequentie gegeven had, den gewonen slenderweg onzer vroegere ministers in. Eindelijk viel ook de heer VAN MAANEN, het krachtigste bolwerk, dat eene wezenlijk constitutionele regering in den weg stond, zoo men meende. Veranderden nu de zaken of alleen de personen? Welk eerlijk man zal het eerste durven beweren? Plooijen en schikken, zwakheid en aanmatiging kwamen in de plaats van wezenlijke talenten en van eene waardigheid, welke zelfs het denkbeeld van den heer VAN HALL te boven gaat. De zaken gingen op den ouden voet. In plaats van een verkeerd beginsel, volgde men er nu in het geheel geen, en ten einde de portefeuille, voor welker bezit men zich zoo veel moeite gegeven had, te kunnen bewaren, verdroeg men geduldig de vernederingen, welke eene telkens herhaalde afstemming van alle voordragten moest doen ondervinden. Door de ondervinding niet geleerd, waagde men het op zijne zwakke schouderen, althans voorloopig, eenen last te laden, welke reeds twee anderen, altijd zeker met meer kracht toegerust, verpletterd had.

Neen, geene gedurige op- en aftreding van ministers kan helpen, zoo lang voorganger en opvolger tot dezelfde soort van middelmatige personen behooren. Ook wij zeggen, het zijn niet de *personen*, welker verandering wij voor wenschelijk houden, maar de *zaken*. Zullen deze verbeteren, en het is hoog tijd, zoo behoeven wij geheel andere menschen dan de tegenwoordige ministers; wij behoeven er, die zich aan het hoofd der zaken stellen, in plaats van, gelijk thans, op het sleeptouw genomen te worden.

Buitenlandsche berigten.

GRIEKENLAND.

Omtrent de omwenteling in Griekenland berigt de *Times*, volgens brieven uit Athene van 17 september, nog de volgende bijzonderheden: Alle vreemdelingen, welke ambten bekleeden, zullen ontslagen worden, zelfs de heer *Lemaître* en andere Franschen niet uitgezonderd, welke bij de bank zijn aangesteld. De hoofden van den opstand hadden alle maatregelen van veiligheid voor de bank genomen; de directeuren waren van het uur der uitbarsting onderrigt, en de heer *Calergis* zond, gedurende den nacht, 12 vertrouwde soldaten tot bescherming der bank. De ministers werden in hunne huizen gevangen genomen, en den volgenden morgen weder vrijgelaten. Naar het schijnt, gaf de koning eerst toe, als hij zag, dat alle tegenstand vruchteloos was, edoch met blijkbaren tegenzin. Het was elf uur des morgens toen hij tot toegevendheid besloot. De militaire muzijk had juist de *Marseillaise* en *Parisienne* gespeeld, en de koning kon daaruit afleiden, dat de zaak eene ernstigere wending kon nemen. De studenten der universiteit, welke aan de beweging deelnamen, onderscheidden zich door gematigdheid. Den 16den deed de koning zijne gewone wandeling, en werd door de soldaten en het volk begroet met den roep: »lang leve de constitutionele koning." In het dekreet van uitsluiting der vreemdelingen is ten gunste der oude Philhellenen, welke ambten bekleeden, eene uitzondering gemaakt.

— Onder de wetten, welke de koning terstond na de omwenteling uitvaardigde, bevindt er zich een, waarbij aan den kommandant *Calergis* en *Macryany*, en aan allen, die deel aan de omwenteling genomen hebben, lof en dank worden toegebragt. Een correspondent uit Athene schrijft in dit opzigt: de koning weende, toen hij dit laatste dekreet onderteekenen zou. Toen de voorzitter van den minister-raad, hem zeide, dat alle ministers hun ontslag zouden indienen, indien hij hetzelve niet onderteekende, trok de koning den Franschen gezant ter zijde, en zeide tot dezen, dat hij nimmer zijne eigene schande onderteekenen kon. De gezant antwoordde hem: »Sire, wanneer het nog slechts op de onderteekening aankomt, dan is het beter deze vrijwillig dan gedwongen te geven. Drie dagen vroeger had uwe majesteit alles kunnen verhoeden."

OOSTENRIJK.

Weenen, 24 sept. Een treurig voorval heeft gisteren op den spoorweg van Weenen naar Gloggnitz plaats gehad. De spoortrein, welke gisteren ten 7 ure van hier afreed, ontmoette, namelijk, den van Baden komenden trein in hetzelfde spoor, hoewel op deze baan een dubbel spoor ligt. De beide treinen stieten met vreesselijk geweld tegen elkander, en de machinist van den eenen viel terstond dood ter aarde, terwijl de andere zwaar gewond werd. De locomotieven werden zeer beschadigd, maar gelukkigerwijze kwamen de passagiers er met eenige kneuzingen af. De machinisten hebben waarschijnlijk het naderend gevaar, hoewel in het duister, te laat bemerkt, anders ware de schok nog hevigér geweest. De oorzaak ligt in verregaande zorgeloosheid, terwijl de beide treinen hetzelfde spoor bereden, zonder het andere bereden wordt. (*Schw. Merk.*)

PRUISSEN.

Berlijn, 22 sept. Dat de aanwezigheid van keizer *Nikolaas* in Berlijn niet alleen ten doel kon hebben om de nieuwe uniformen der militairen te zien, was te verwachten; thans verneemt men, dat door eene kabinets-order de hervatting der onderhandelingen, wegens vernieuwing van het Cartel-verdrag, welks opheffing in het vorige jaar, vooral in Oost-Pruissen, met groot genoegen vernomen was, bevolen is. De hertog van Bordeaux, welke een bezoek aan ons hof brengt, wordt, naar men hoort, met de grootste voorkomenheid ontvangen.

— Men is hier algemeen van meening, dat wij spoedig eene openbare regtspleging mogen verwachten, en dat de pogingen daartoe door de regering niet ongaarne gezien worden. Ook de aangelegenheid der joden zal waarschijnlijk in den geest van het adres der standen van de Rijn-provincie beslist worden. — Wij hebben hier een nieuw bewijs, dat onze tijd bij voorkeur de industriële mag genoemd worden. Een hoog-adellijke industriële kop biedt in de *Deutsche Allgemeine Zeitung* uit financiële oorzaken, en om zijnen naam te doen voortleven, aan, voor geld den zoon van een' onbesproken burger te adopteren.

FRANKRIJK.

Parijs, 30 *sept.* De openbare drukpers houdt zich dezer dagen weder meer dan vroeger bezig met de vestingwerken, welke om deze hoofdstad worden aangelegd. De ministeriële dagbladen betoonen zich zeer ontevreden over het betoog, hetwelk onlangs door de legitimistische en liberale dagbladen is medegedeeld geworden, en komen met kracht op tegen de aantijging dier bladen, dat die werken alleen zouden moeten strekken, om de bevolking van Parijs te breidelen. De oppositie-organen houden intusschen vol, dat uit den aanleg der forten genoegzaam blijkt, dat dezelve nimmer en in geen geval tegen een' buitenlandschen vijand zullen kunnen worden aangewend. Het publiek schijnt thans ook zijne aandacht te vestigen op hetgeen in de onderscheidene dagbladen dienaangaande wordt medegedeeld, en men heeft niet onopgemerkt gelaten, dat in de laatst verloopene week op éénen dag meer dan 20,000 bewoners van Parijs zich naar den berg Valérien hebben begeven, ter bezigtiging van het aldaar aangelegde belangrijke fort, hetwelk werkelijk een groot gedeelte der hoofdstad bestrijkt. Het laatste manifest der oppositie-organen is, benevens de daarbij gevoegde petitie, aan de Kamer der gedeputeerden, thans reeds door meer dan 40 dagbladen, zoo in de hoofdstad, als in de departementen, opgenomen worden.

Parijs, 3 *oct.* Onderscheidene Duitsche dagbladen hebben dezer dagen gesproken van een congres der groote mogendheden, ter regeling der zaken op het spaansche schier-eiland. Hoewel dienaangaande alhier niets officieel bekend is, wordt echter de waarschijnlijkheid eener dergelijke staatkundige gebeurtenis geenszins ontkend. Sommige dagbladen verzekeren, dat don *Carlos* bereid zoude zijn, afstand te doen van zijne persoonlijke aanspraken op den Spaanschen troon, ten behoeve van zijnen oudsten zoon, onder voorwaarde, dat deze met de koningin *Isabella II* zal huwen, en daarbij den titel van koning van Spanje, en geenszins alleen dien van echtgenoot van de Spaansche koningin zal bekomen. Deze eisch zoude door de Oostenrijksche en Pruissische kabinetten worden ondersteund.

Binnenlandsche berigten.

's Gravenhage, 2 *oct.* In de zitting der Tweede Kamer van heden, is het IVde hoofdstuk der begrooting, *het departement van justitie*, aangenomen met 36 tegen 19 stemmen.

Tegen hebben bestemd de heeren *Anemaet*, *de Man*, *Buma*, *van Rosenthal*, *Bruce*, *Romme van Sasse van Ysselt*, *van Panhuijs*, *Warin*, *Hooft*, *Luzac*, *Brouwer*, *van Heloma*, *Tromp*, *van Goltstein*, *van Nagell*, *Verwey-Mejan*, *Cost Jordens* en *van Rechteren*.

(*Avondzitting van* 2 *oct.*)

De beraadslagingen worden geopend over het vijfde hoofdstuk der begrooting (*Binnenlandsche zaken.*)

De heer *Luijben* betuigt zijn leedwezen, dat de bezuinigingen zich hebben uitgestrekt tot onderwerpen waarop niet had behooren bezuinigd te worden; met name het onderhoud der rivieren, waterstaats- en zeewerken. Hij meent, dat de sommen van ƒ279,000 voor 1844 en ƒ281,000 voor 1845 door de regering niet als zeker kunnen worden opgegeven, door de Kamer niet zonder bezorgdheid kunnen worden aangenomen. Een enkele storm uit het noord-westen kan alle berekeningen doen falen. Die bezuinigingen hoofzakelijk te doen uitstrekken tot onderwerpen, waarvan ons stoffelijk behoud afhangt, kan zijne goedkeuring niet wegdragen.

De heer *Rijckevorsel* zegt, dat hij door het aannemen van het eerste hoofdstuk getoond heeft, geene redenen van afstemming te zoeken buiten de begrooting; en door de aanneming van het 2de en 3de hoofdstuk, dat hij de regering ondersteunen wil, waar hij dit zou kunnen en mogen.

Hij vindt echter geene vrijheid, voor het 5de hoofdstuk te stemmen.

De heer *den Tex* deelt zijne beschouwingen over centralisatie mede. Het is niet daartegen, maar wel de bureaucratie, dat hij zich het meest meent te moeten verklaren.

De heer *van Heloma* oordeelt, dat er op op dit hoofdstuk nog vele bezuinigingen kunnen worden gemaakt en dat onder anderen, de kosten voor de opperhoutvesterij voor aanzienlijke verminderingg vatbaar zijn. Met leedwezen merkt hij op, dat deze begrooting een' post pro memoria voor de akademie te Delft bevat, terwijl daarentegen voor de eerste maal daarop niet voorkomt het athenaeum te Franeker.

De heer *Snouck Hurgronje* toont de noodzakelijkheid aan van het behoud in sommige gewesten der districts-commissarissen. Het schijnt hem toe, dat het ondoelmatig en ongrondwettig zou wezen, de kosten voor deze ambtenaren op de provincie over te brengen.

De heer *Verwey-Mejan* huldigt den geest en de bedoeling, die tot de oprigting der Delftsche akademie aanleiding hebben gegeven. Hij zou echter niet goedkeuren de wijze, waarop die instelling tot stand gebragt is.

Het ontwerp is met 30 tegen 25 stemmen *aangenomen.*

's Gravenhage, 3 *oct.* In de zitting van de Tweede Kamer van heden zijn de beraadslagingen voortgezet over de begrootingswetten, betreffende de *hervormde en andere eere-diensten.*

De heer *Luzac* spreekt deswege eene breedvoerige rede uit. Anders, zegt hij, is men niet gewoon over hoofdstukken betrekkelijk de eeredienst uit te weiden; doch hij vindt zich daartoe thans, in geweten, verpligt. Het is, namelijk, naar aanleiding van het besluit van 29 julij jl. omtrent de intrekking der subsidiën van de Waalsche en Engelsche leeraars, dat de redenaar zich gehouden acht in verschillende ontwikkelingen te treden.

Hij toetst de regten der Waalsche en Engelsche gemeenten hier te lande 1°. aan de geschiedenis; 2°. aan de billijkheid en goede staatkunde; en 3°. aan de grondwet. Hij stelt de regtschapenheid, de goede bedoeling des ministers wel boven allen twijfel en hij hoopt juist daarom, dat Z. Exc. op een besluit zal terugkomen, zoodra hij de overtuiging zal hebben bekomen, dat hetzelve, op bevengemelde gronden, den toets niet kan doorstaan. De spreker haalt de geschiedenis van de laatste helft der 16de eeuw op, ten betooge, dat de regten der Waalsche kerk hier te lande niet dagteekenen van de opheffing van het edikt van Nantes (1685), gelijk men gemeenlijk onderstelt, maar tot het eerstgemeld tijdstip opklimmen. Hij herinnert, hoe de onderscheidene synoden, sedert 1571 gehouden, die regten hebben gehandhaafd, hoe de staat die, onder alle gevaren, heeft bevestigd, en hij kan niet nalaten de geschiedkundige bijzonderheid bij te brengen, dat de blijde gebeurtenis van Leidens ontzet, waarvan wij juist heden weder den gedenkdag mogen vieren, den grondlegger van Nederlands vrijheid het eerste gewierd, toen hij in deze Waalsche kerk de godsdienstoefening bijwoonde. Spreker herinnert voorts, hoe, door een' vreemden vorst, in het begin dezer eeuw, de regten der Waalsche kerk luisterrijk werden gehandhaafd! Hij acht den tegenwoordigen maatregel dus niet alleen onbillijk en verkeerd, maar geheel onstaatkundig. Men moet alle aanleiding tot het opwakkeren van godsdienstige bezwaren vermijden. Daarenboven heeft men weinig of geene bezuiniging van het bedoelde besluit te wachten. Eerst over twintig jaren zal men er de geringe vruchten van plukken, als de weinige leeraren die men treft, zullen overleden zijn. Maar bovenal houdt de spreker den maatregel voor ongrondwettig. Art. 193 waarborgt niet alleen de traktementen en andere inkomsten *van welken aard ook*, in 1815 door de *gezindheden* genoten, maar ook derzelver leeraars. Niet alleen in het belang der Waalsche gemeente, maar in dat van alle gelijke regten hebbende gezindheden, komt hij tegen het besluit van julij jl. op. Hij vertrouwt althans eene geruststellende verzekering deswege te ontvangen, alvorens hij kan besluiten, voor het hoofdstuk te stemmen.

Bij hoofdelijke omvraag is de voordragt aangenomen met 41 tegen 15 stemmen.

Tegen hebben gestemd de heeren *Nederburgh*, *van Nes*, *Druyvesteyn*, *van Nagell*, *Uytwerff Sterling*, *van Sasse van Ysselt*, *Schooneveld*, *van den Bosch*, *van Rechteren*, *Luzac*, *Kniphorst*, *de Backer*, *Brouwer*, *Repelaer* en *Anemaet*.

(Daarna is de beraadslaging aangevangen over het hoofdstuk omtrent de roomsch-katholijke eeredienst.)

Tweejarige staats begrooting, over de jaren 1844—1845. *Algemeen verslag* N°. 2.

(*Vervolg en slot van n°.* 196.)

Hoofdstuk IX, *B.* De groote meerderheid der leden is niet overtuigd geworden, dat hare vroeger geopperde bedenking, ten aanzien van de kostbaarheid der administratie van het departement van financiën, ongegrond zoude zijn. Zij heeft dan ook op nieuw aangedrongen, dat men op de vermindering van het getal der ambtenaren bedacht moge blijven, terwijl voorts de wensch is geuit, dat een nominatieve staat van het kader van het departement aan de Kamer worde medegedeeld, zoo als bereids aan haar van wege sommige departementen is verstrekt.

Met betrekking tot de kosten van administratie der nationale schuld, heeft men opgemerkt, dat dezelve thans ruim ƒ30,000 hooger zijn geraamd, dan in het jaar 1831, welke aanzienlijke verhooging, naar het gevoelen van sommige leden, slechts voor een gedeelte door de sedert plaats gehad hebbende schuldvermeerdering schijnt te kunnen geregtvaardigd worden. Het is mede niet onopgemerkt gebleven, dat de kosten van administratie der publieke schatkist steeds hooger klimmen. In 1841 namelijk, hebben dezelve bedragen ƒ90,000 in 1842 ƒ108,000, thans wordt daarvoor uitgetrokken ƒ120,500. Vele leden hebben dan ook bij deze gelegenheid den wensch geuit, dat het bij de Regering een punt van opzettelijke overweging moge worden, of de betrekking van administrateur en die van agent van de schatkist niet zonder nadeel voor de dienst ten gerieve van de ingezetenen, in denzelfde persoon vereenigd kunnen worden.

Na kennisneming van het gezegde op pag. 63 der memorie van beantwoording betrekkelijk den post van provincialen inspecteur, hebben vele leden verklaard, meer dan immer overtuigd te zijn geworden van de wenschelijkheid, dat de administratie van 's rijks middelen aan de gouverneurs ontnomen worde. Uit dat gezegde immers was hun gebleken, dat de gouverneurs niet in de gelegenheid zijn, om de behandeling der zaken de middelen betreffende, persoonlijk waar te nemen, en dat hun derhalve de hulp van eenen hoofdambtenaar onmisbaar is. Maar waarom dan niet aan dien hoofdambtenaar zelven eene administratie overgelaten, welke toch, naar het zeggen van den afgetreden minister van financien, »minder »eigenaardig door de gouverneurs wordt uitgeoefend, »omdat zij daardoor in vele gevallen *regter* en *partij* »tevens zijn." Overigens heeft men bij deze gelegenheid in herinnering gebragt de toezegging, door welgemelden minister in den loop dierzelfde redevoering gedaan, van eene stelselmatige herziening van geheel het zamenstel der belastingen.

Bij de erkentenis der Regering, dat er eene toenemende overhelling bestaat, om 's lands regten te frauderen, wenscht men, dat zij het bij art. 229 der wet van 1822 vastgestelde beginsel gestrengelijk moge handhaven, om geene transactie toe te staan, dan wanneer verzachtende omstandigheden de zaak vergezellen, of als aannemelijk kan worden gehouden, dat de overtreding eerder aan verzuim of abuis, dan aan een oogmerk tot opzettelijke fraude moet worden toegeschreven. Men meent, dat hierin een krachtigwerkend middel gelegen zal zijn, om aan het toenemend kwaad paal en perk te stellen.

De redenen, in de memorie van beantwoording aangevoerd, ten betooge dat de opheffing der betrekking van rijks-advocaat ongeraden is, hebben de meerderheid der leden niet overtuigd van de noodzakelijkheid om die betrekking te behouden.

Terwijl men zich met leedwezen herinnerd heeft, dat aan eene vroeger gedane toezegging, om voor de verhooging de opcenten en vermeerdering van belastingen geen perceptie-loon toe te staan, slechts gedeeltelijk gevolg is gegeven, koestert men het vertrouwen, dat zulks thans het geval niet zal wezen met opzigt tot de belofte, op pag. 64 der memorie van beantwoording uitgedrukt.

De meerderheid heeft verklaard, bij haar gevoelen te volharden, dat de voordeelen aan de betrekking van ontvanger-generaal der loterij verknocht, in aanmerking genomen den toestand van s'lands geldmiddelen, als veel te overdreven zijn te beschouwen.

Bij de behandeling van de 8ste afdeeling hebben sommige leden geklaagd, dat er, ten gevolge van verleende vrijdommen van briefport, groote misbruiken plaats hebben, waardoor het middel der brievenposterij minder productief is, dan hetzelve behoorde te zijn. Algemeen heeft men den wensch geuit, dat door de administratie geen vrijdom gegeven worde, dan wegens dienstzaken, en dat overigens met gestrengheid tegen ieder misbruik moge gewaakt worden.

Bij de steeds verminderende belangrijkheid der domeinen, waarvan de overgelegde staat ... wijze

[illegible] wenscht men, dat het bij de Regering in ernstige overweging moge genomen worden, om de betrekking van agenten van het domein successievelijk af te schaffen. Tot meerderen aandrang heeft men opgemerkt, dat de kosten van administratie in geene verhouding staan tot de waarde van onverkochte domeinen.

Hoofdstuk X. De leden hebben algemeen verklaard, met genoegen te hebben bespeurd, dat de Regering, gevolg gevende aan den geuiten wensch der Staten-Generaal, eene poging heeft aangewend, om op de uitgaven voor het departement van oorlog aanzienlijke bezuinigingen tot stand te brengen. De groote meerderheid wilde dan ook gaarne toestemmen, dat zij de verkregene uitkomsten voor belangrijk houdt, en dat, ten gevolge van de wijzigingen, welke de aanvankelijk ingediende begrooting heeft ondergaan, vele van de daartegen ingebragte en in het voorloopig verslag opgenomen bedenkingen zijn komen te vervallen. Die meerderheid had ook met welgevallen opgemerkt, dat bij dit departement op eene stelselmatige wijze en naar vaste beginselen is bezuinigd; zij zouden wenschen, dat op den ingeslagen weg verder mogt worden voortgegaan, en dat het voorbeeld, bij dit departement gegeven, ook bij de overige departementen gevolgd mogt worden.

Desniettemin heeft de aard der tot stand gebragte of voorbereide besparingen aan vele leden stof tot gewigtige bedenkingen gegeven. Men achtte toch bedenkelijk, dat die besparingen voor zulk een groot gedeelte alleen het personeel hebben getroffen; terwijl het beginsel, om in vredestijd zoo vele officieren in de kracht van hun leven op pensioen te stellen, liever dan hen tijdelijk op non-activiteit te brengen, ten einde ze bij voorkomende vacatures weder te doen invallen, ook door vele leden met nadruk is bestreden. Die leden meenden, dat aan de uitvallende officieren een wachtgeld zou behooren te worden toegekend, totdat de gelegenheid, om weder geplaatst te worden, zich voor hen zoude opdoen.

Hoezeer de vorenstaande beschouwing geenszins door de groote meerderheid der Kamer is gedeeld, heeft zij nogtans de meening te kennen gegeven, dat er op onderscheidene andere posten van dit hoofdstuk doelmatige besparingen hadden kunnen verkregen worden, waardoor de maatregel van het op pensioen stellen van officieren misschien eenigzins op eene minder ruime schaal had behoeven te zijn toegepast. Zoo achtte men de uitgaven van het departement vatbaar voor aanmerkelijke inkrimping, vooral ook uit aanmerking, dat de voorgenomene reductiën noodzakelijk van invloed moeten zijn op den geheelen omvang der administratie bij het departement. Ook op de kosten voor de geneeskundige dienst zou, naar het oordeel der meerderheid, nog veel te bezuinigen wezen, vermits het daarvoor uitgetrokken cijfer in geene verhouding staat tot de behoeften van onze beperkte krijgsmagt. Vooral echter wilde men hiermede in verband brengen de bedenkingen, waaraan steeds door vele leden groot gewigt werd gehecht, omtrent het op den bestaanden voet aanhouden van de militaire akademie te [illegible] bij dezelve van het gewoon getal van kadets. Immers het denkbeeld, om nieuwe [illegible] voor den rang van officier aan te nemen, op hetzelfde oogenblik dat zoo vele bruikbare officieren verwijderd worden, heeft bij vele leden der Kamer, die daarin eene stootende tegenstrijdigheid gelegen achtten, maar volstrekt geenen ingang kunnen vinden.

Eindelijk werd ook door vele leden het gevoelen aan den dag gelegd, dat het materieel van de genie en artillerie veel te kostbaar [illegible] van eenen kleinen staat te uitgebreid is; terwijl men daarbij niet uit het oog verloren wilde hebben, dat er steeds eene overhelling bestaat, om de uitgaven wegens die onderwerpen meer en meer op te voeren, [illegible] mitsdien van de zijde van het hoofd-bestuur [illegible] gemaakt te worden.

[illegible] hier nog vermeld, dat, bij gelegenheid van het jongste onderzoek van dit hoofdstuk in de afdeelingen, door sommige leden twijfel is geopperd omtrent de bevoegdheid van de regering, om officieren van het Nederlandsche leger aan te wijzen tot formatie van het Limburgsche bonds-contingent, anders dan met volkomen toestemming van de belanghebbenden. Men acht het wenschelijk, dat betrekkelijk dit punt bij de openbare discussiën over het hoofdstuk de vereischte ophelderingen tot geruststelling dier leden mogen gegeven worden.

Hoofdstuk XI. Vele leden hebben verklaard, zich niet te kunnen vereenigen met de redenen, in memorie van toelichting opgegeven, waarom de kosten van het werf-depôt te *Harderwijk* en de bijdragen voor studiekosten van kadets te *Breda* niet op de begrooting van het departement van koloniën zouden behooren gebragt te worden. Zij konden de beschouwing der regering dienaangaande niet deelen, en meenden integendeel, dat die uitgaven geenzins als zuiver *koloniale* uitgaven moesten aangemerkt worden, maar dat dezelve, gelijk mede die wegens bijdragen aan de akademie te *Delft*, als uitgaven van den Staat, hier te lande in het belang der koloniale inrigtingen aangewend, als zoodanig ook op de algemeene begrooting der staats-uitgaven eigenaardig te huis behooren.

Wet omtrent de onvoorziene uitgaven. Tegen het beginsel om de toegestane som voor onvoorziene uitgaven te bestrijden uit de vrijvallende uitgaven van de verschillende departementen, hebben onderscheiden leden zich bij voortduring met ernst verzet, op grond dat, wil men zich niet aan teleurstellingen blootgesteld zien, die som noodzakelijk als een werkelijke post van uitgaaf op de staatsbegrooting behoort te worden uitgetrokken.

Ingezonden stukken.

MEMORIE *van aanmerkingen op de uitoefening van het stemregt binnen de stad Heusden, zoo als dit heeft plaats gehad op den* 16den *september* 1843.

Reglement voor het bestuur der stad Heusden.

»Art. 1. De kiezers worden benoemd door de »ingezetenen, tot het stemregt bevoegd.

»*Voor stemgeregtigden* worden *gehouden* zij, die »ten minste gedurende het laatst verloopene jaar inge»zetenen der stad of van derzelver grondgebied ge»weest, en, nog werkelijk op het oogenblik zelf in»gezetenen daarvan zijnde, den ouderdom van 23 ja»ren hebben vervuld, jaarlijks in de verponding en »verdere beschrevene rijksmiddelen, buiten het patent»regt, betalen niet beneden de *twaalf gulden*, aan »de wettelijke verpligtingen, aangaande de nationale »militie, naar aanleiding der grondwet op hen gelegd, »tot op het oogenblik toe hebben voldaan, en niet »vallen in de termen van uitsluiting bij het volgende »artikel bepaald.

»Art. 4. In de beoordeeling der al of niet bevoegd»heid tot oefening van het stemregt, naar gelang der »betaald wordende jaarlijksche som in de bovenge»melde belastingen, zal alleen in aanmerking worden »genomen het montant, waarop men in die belastin»gen is aangeslagen, onverschillig, of de goederen in »de stad zelve, of elders binnen het rijk gelegen zijn, »en of de daarvoor te betalen belasting al, of niet, »in eene andere gemeente wordt voldaan; zullende »echter *diegenen, welke derzelver belastings-betaling in* »*eene andere gemeente* ten deze zullen willen doen »gelden, verpligt zijn, om daarvan *vooraf aan het* »*stedelijk bestuur kennis* te geven, en, des gevorderd, »aan dat bestuur de *bewijzen* van die betaling te ver»toonen.

»Art. 8. Zoodanige moeders-weduwen, welke ver»langen zouden, dat die uitoefening geschiede, zul»len *verpligt zijn dengenen van derzelver zoons*, »door wien zij, bij voorkomende gelegenheden, de »uitoefening tot wederopzeggings toe zouden begee»ren verrigt te hebben, aan *het stedelijk bestuur ken*»*baar te maken*, om daarvan de noodige aanteeke»ning te kunnen houden tot narigt; terwijl het voor»schreven bestuur de moeders-weduwen, voor zoo »verre die aan hetzelve [illegible] bekend zijn, of door »hetzelve ondersteld worden in de termen te dezen te »verkeeren, met de vorenstaande bepaling zal bekend »maken.

»Art. 15. De voorschreven biljetten worden, op »den *vierden dag* na de rondzegging, van wege bur»gemeester en wethouders aan de huizen opgehaald, »in eene geslotene bus of kist, met twee onderschei»denlijk werkende sloten en van de noodige opening »voorzien, waarin de biljetten bij de ophaling kun»nen gestoken worden.

»Een der sleutels van de twee opgemelde sloten »wordt, vóór het uitzenden der bus of kist, gesteld in »handen van den burgemeester en de andere in han»den van het eerst in rang zijnde raadslid, en zal »voorts de bus of kist niet dan in de vergadering »van den raad mogen geopend worden.

Wordt gevraagd?

op

artikel 1 en 2.

Wie zijn tot het stemregt bevoegd, om in de maand september 1843 kiezers te benoemen?

Zij die in 1841/1842 *f* 12 betaald hebben, maar sedert door verkoop hunner vastigheden, en het gaan inwonen bij anderen van die bevoegdheid hebben afgezien, of zij die, in 1842/1843 *f* 12 en meer betalen, doordat zij in de maanden april, mei en juni, door aankoop van vaste goederen en het bewonen van een eigen huis die bevoegdheid verkregen hebben.

Op artikel 4

laatste gedeelte,

hadden zoodanige personen, die in eene andere gemeente hun *quantum* betalen, daarvan aan het bestuur geene kennis moeten geven en de bewijzen overleggen?

Op artikel 8,

hadden de moeders-weduwen hunne zoons, die zij verlangen, dat het stemregt uitoefenen, niet bevorens aan het bestuur kenbaar moeten maken?

Op artikel 15,

zijn de biljetten op den *vierden dag* na de rondzending opgehaald?

Ter betere beoordeeling dezer vragen zij geweten:

Ad artikels 1 en 2, dat men tot stemgeregtigden heeft toegelaten hen, die over 1842 hunne *f* 12 betaald, maar dat radikaal over 1843 verloren hadden, en dat men als stemgeregtigden heeft uitgesloten hen, die over 1843 hunne *f* 12 betalen en hun radikaal op den dag der verkiezing nog werkelijk bezaten.

Ad artikels 4 en 8, dat noch zij, die de gevorderde belasting niet binnen de stad, maar elders betalen en hunne stem hebben uitgebragt, noch de moeders-weduwen, die zich door hunne zoons hebben doen vertegenwoordigen, daarvan eenige kennisgeving aan het stedelijk bestuur gedaan hebben; en eindelijk, dat de lijsten, die gedurende 8 dagen ter visie hebben gelegen, om hun, die vermeenen mogten daarvan te zijn afgelaten, de gelegenheid tot doleantie te geven, NIET zijn gevolgd, maar dat later en wel een paar dagen vóór de opening der stembiljetten, eene lijst van den rijks-ontvanger door den burgemeester, buiten voorkennis van de wethouders, is kenbaar gemaakt, waarop die personen vermeld staan, die over 1842 *f* 12 en *f* 24 in de belasting betalen, en waarop onder anderen voorkomen CORNELIS [illegible] EN [illegible] KRANSENBURG, die geene vastigheden meer bezitten, beiden op kamers wonen en wier stembiljetten zijn goedgekeurd, terwijl men, onder meer anderen, de stembiljetten van A. WEIJMAR EN H. H. VRIESE, die over 1843 ieder meer dan *f* 12 in de belasting buiten het patentregt betalen, buiten aanmerking heeft gehouden.

Nietjegenstaande al deze onregelmatigheden, waarvan *Heusden*, bij herhaling, het voorbeeld geeft, verzekert men ons, dat noch burgemeester, noch wethouders, noch secretaris hierop eenige aanmerking gemaakt hebben; maar dat twee leden van den raad zich tot den gouverneur hebben vervoegd.

Dit is het *derde* jaar, dat er te Heusden eene nulliteit in de verkiezing bestaat.

Is dus eene onwetendheid, een ongeluk of bloot toeval, of geschiedde dit alles met voorbedachten rade?....

De tijd zal ons dit leeren.

Eene conjectuur over de publicatie van gedeputeerde staten van Utrecht, dd. 30 juni 1843.

In het onlangs van de pers gekomen no. 39 van het *Provinciaal-Blad* van Utrecht, lazen wij eene publicatie van de gedeputeerde staten van Utrecht, van 30 juni 1843, waarbij wordt medegedeeld *de lijst der erkende beoefenaren van de onderscheidene takken der geneeskunst, in de provincie Utrecht, voor het jaar 1842*, en tevens aan de stedelijke besturen wordt aangeschreven, om van de lijst (*over 1842*) aan het publiek kennis te geven en een exemplaar van dezelve ter stedelijke of plaatselijke secretarie ter visie der belanghebbenden te doen leggen; wijders te zorgen, dat niemand dan de in dezelve lijst vermelde personen eenigen tak van geneeskunde uitoefene en van alle contraventiën daartegen proces-verbaal op te maken, terwijl, eindelijk, nog bepaald wordt, hoe te [illegible]

len, indien zich eenig geneeskunst-oefenaar gedurende den loop van het jaar in eene gemeente zou willen ter nederzetten, zonder reeds op de gemelde lijst geplaatst te zijn.

Dit laatste zal wel niet meer te pas komen, daar 1842 reeds geheel verloopen is en wij reeds meer dan de helft van 1843 achter den rug hebben. Ook luidt het vrij vreemd, dat men aan de plaatselijke besturen eerst den 30sten julij 1843 de lijst van 1842 toezendt, die dan reeds afgeloopen is en waaraan niemand iets meer heeft. De belanghebbenden kunnen zich dan ook wel de moeite besparen, om deze lijst over 1842 op het stad- of gemeente-huis te gaan nazien of er hunne namen wel op vermeld zijn. Ook om de contraventiën te kunnen opsporen, behoorde die lijst ten minste vóór ultimo december 1842 afgekondigd te zijn en niet zes à zeven maanden later.

Dit alles luidt reeds vreemd, maar nog onbegrijpelijker wordt zulks, indien wij het *Provinciaal-Blad* van 1842 opslaan, alwaar insgelijks eene lijst van erkende beoefenaren der geneeskunde, over hetzelfde jaar 1842, wordt bekend gemaakt, bij publicatie van 18 april 1842. In die publicatie beweren de gedeputeerde staten, dat hun de lijst voor 1842 door de *provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt*, bij missive van 5 april 1842, is toegezonden, even gelijk zulks woordelijk in de publicatie van 30 junij 1843 gezegd wordt. Het is dus dezelfde lijst en echter staan er op die lijst van 1842, gepubliceerd bij de *laatste* publicatie, verscheidene doctoren, heelmeesters, enz., die wij te vergeefs op de lijst van 1842, bij de *eerstgemelde* publicatie afgekondigd, zoeken. Bij zulk eene *nobilis controversia* als de onderhavige, is het wel de moeite waard, om daar eens bij stil te staan. Op verschillende wijzen meenen wij echter, dat dezelve kan opgehelderd worden.

Vooreerst zoude men kunnen denken aan eene *drukfout*, want eene vergissing van den wetgever zelven is een *ultimum remedium*. Indien men eens in de laatste publicatie in plaats van 1842 moest lezen 1843? Dan was alles klaar en duidelijk. Deze conjectuur is echter minder waarschijnlijk, daar niet alleen boven de lijst staat 1842; maar ook in de publicatie zelve gelezen wordt: *Gezien de lijst ..... over den jare 1842 ..... toegezonden bij missive van de provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt, dato 5 april 1842.* Het laat zich moeijelijk denken, dat een zetter, door een zamenloop van toevalligheden, juist driemaal dezelfde font zoude begaan, door steeds in plaats van 1843 te zetten 1842. Daarom meenen wij, dat er hier aan eene *schrijffout* ook niet te denken valt; daarenboven de provinciale commissie zal toch niet met astronomische zekerheid, die lijst telken jare, juist op den vijfden april, aan de gedeputeerde staten toezenden.

Wij zien ons thans, ondanks ons zelven, genoodzaakt de *gissing* te maken, dat HEd. Achtb. zich ditmaal vergist hebben, en in plaats van 1842, hebben willen zeggen 1843; en in plaats van de missive der provinciale commissie van het *vorige* jaar die van *dit* jaar hebben bedoeld welke, naar alle waarschijnlijkheid, eenen veel lateren datum heeft, waaraan het zal moeten toegeschreven worden, dat deze lijst thans twee maanden later dan het vorige jaar wordt gepubliceerd.

Door deze conjectuur worden alle de bovenstaande antinomiën tusschen de genoemde publicatiën en de daarbij behoorende lijsten weggenomen. Vergissingen toch behooren altijd onder de mogelijkheden, en ook van onze gedeputeerden kan men zeggen; *nonnumquam boni dormitant* HOMERI. Indien dezelve werkelijk in deze publicatie hebben plaats gehad, achten wij het noodzakelijk, dat dezelve onmiddelijk bij eene latere publicatie worden hersteld; want daar er thans geene authentieke lijst van beoefenaren der geneeskunde over 1843 bestaat, zoo zoude een van beiden, òf geen heel-, genees-, vroed-, oog- of tandmeester, geen drogist, apotheker of vroedvrouw zijn, of haar beroep kunnen uitoefenen, òf wel ieder, die maar wilde, zoude hiertoe geregtigd zijn.

Wij willen thans niet de vraag beslissen, of er meer lieden in onze provincie zouden sterven, indien alle deze dienaren en dienaressen van AESCULAAP hun beroep over 1843 niet mogten uitoefenen; maar het is ten minste zeker, dat, als elk onkundige zulks mag doen, de sterfte zeer vermeerderen zoude.

Ten einde deze praktijk van onbekwame en niet geadmitteerde personen meer krachtdadig te kunnen te keer gaan, willen wij bij deze gelegenheid tevens in bedenking geven, of het niet beter ware, dat de provinciale commissie in plaats van die lijsten, in april of nog later aan de gedeputeerde staten op te zenden, zulks op primo januari deed, waardoor dezelve dan onmiddelijk zoude kunnen gepubliceerd worden, en niet, gelijk thans, nadat er reeds circa zeven maanden van het jaar zijn verloopen; in welke niemand weet wie al of niet bevoegd is tot de uitoefening van dezen of genen tak van geneeskunde, en dus ook de plaatselijke besturen, gedurende al dien tijd, in de onmogelijkheid zijn van te kunnen waken, dat er personen praktijk uitoefenen, wier namen op dezelve lijst niet voorkomen.

Overigens sluit de publicatie met het gewone slot, dat er in het vorige jaar door vele plaatselijke besturen geene behoorlijke opgave is gedaan van het nederzetten of vertrek van geneeskunst-oefenaren in hunne gemeente. Daar wij zulks steeds van 1826 af, jaar in jaar uit, telkens bij het publiceren der lijst vernemen, zal het nu wel eens tijd beginnen te worden die nalatigheid, waaraan *vele* plaatselijke besturen zich jaarlijks schijnen schuldig te maken, meer krachtdadig te gaan. Is het echter slechts eene aanmaning, die steeds herhaald wordt, omdat het zoo in de model-publicatie staat, zoo zouden wij het beter vinden, dat men eerst eens naging, of die verzuimen in het verloopen jaar werkelijk hebben plaats gehad, daar het niet goed is, dat de ingezetenen vernemen, dat hunne burgemeesters al even nalatig zijn als zij-zelve in het nakomen der reglementen en verordeningen. ***

Advertentiën.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 4 Oct 1 El 1 Palm 8 duim; gew. 7 Duim; gev. ...

Te Arnhem, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.